

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»**

**ОДЕСЬКИЙ ПРИВАТНИЙ
ЗАКЛАД ОСВІТИ
«ТІКВА-ОР САМЕАХ»**

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ
НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ**

Збірник наукових праць

**Одеса
2022**

УДК 371
ББК 74

Ухвалено Вченою радою
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»
Протокол № 8 від 24.03.2022 р.

Рецензенти:

доктор педагогічних наук, професор Черненко Н.М.
кандидат педагогічних наук Рищак Н.І.

Сучасні проблеми навчання і виховання : збірник наукових праць
/ Упорядник І.О. Бартенєва. Одеса, 2022. Лютий. 220 с.

У збірнику наукових праць розглядаються актуальні питання сучасної педагогічної науки. Матеріали стануть у нагоді для викладачів закладів вищої освіти, здобувачів вищої освіти, аспірантів, педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти

*ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К.Д. УШИНСЬКОГО»
ОДЕСЬКИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД ОСВІТИ «ТІКВА-ОР САМЕАХ»*

© Кафедра педагогіки
Державного закладу
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», 2022
© Одеський приватний
заклад освіти «Тіква-Ор Самеах», 2022

освітнього процесу свій світогляд, моральні цінності та здатна розробляти та реалізувати свій власний сценарій виховної діяльності, відповідно до її цілей і сьогоденних реалій.

Література

1. Бех І. Д. Вибрані наукові праці. *Виховання особистості*. Том 2. Чернівці : Букрек, 2015. 640 с.
2. Воспитатели и дети: источники роста. Под ред. В. А. Петровского. Москва : АО «Аспект пресс», 1994. 98 с.
3. Демков М. И. Краткая история педагогики. СПб, 1904. 432 с.
4. Казанжи І. В. Технології виховання в початковій освіті: навчально-методичний посібник. Миколаїв : СПД Румянцева, 2020. 242 с.
5. Новиков Н. И. О воспитании и наставлении детей для распространения общепользых знаний и всеобщего благополучия: В прибавлениях к Моск. Ведомостям, 1783. 362 с.
6. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии СПб : Изд-во «Питер», 2000. 712 с.
7. Теорія і практика організації інноваційного процесу виховання. Науково-методична збірка / уряд. О. І. Чешенко. Одеса, 2014. 327 с.
8. Шварц Ф. Руководство к воспитанию и обучению. Пер. с нем. 1 ч. Воспитание. СПб, 1859. 435 с.

ВИХОВНА РОБОТА В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ: ПЕДАГОГІКА ПАРТНЕРСТВА

*Макогонюк Н.О.,
вихователь ОПЗО «Тіква-Ор Самеах»*

В умовах реформування змісту освіти, надання пріоритету гуманній педагогіці, провідним завданням Нової української школи є формування випускника нової моделі: особистості, патріота, інноватора.

На перший план виходять моральні якості особистості, які виявлятимуться в чуйності, щирості, толерантності, відповідальності, почутті власної гідності. Отже, актуальності набуває роль виховної роботи у сучасній школі з формування особистості.

Проте вплив сучасного суспільства на формування моральних якостей особистості в переважній більшості сьогодні є негативним. Це зумовлено зміною цінностей, соціальними та економічними проблемами, нестабільністю. Все це призводить до негативних проявів, таких як песимізм, знецінення моральних якостей, і навіть до проявів агресії.

Виправити цю ситуацію можливо шляхом підвищення рівня морального виховання молодого покоління. Цьому сприятиме співпраця у процесі здійснення морального виховання закладів освіти та родин вихованців, які зможуть виробити спільний план дій та спільно його реалізовувати.

Актуальність і важливість окресленої проблеми засвідчують Закон України «Про освіту», Концепція «Нова українська школа», Конвенція ООН про права дитини, Закон України «Про охорону дитинства» тощо [3].

Вплив соціальних суб'єктів на особистість школяра та його моральне виховання є актуальним та вивчається як вітчизняними, так і зарубіжними вченими. Психологічні аспекти виховної роботи в сучасній школі досліджували Л. Божович, М. Болдирєв, М. Боришевський, Т. Гаврилова, О. Киричук, Л. Рувіський. Є. Субботський, В. Штифурак та ін. Моральне виховання школярів вивчали Т. Гуменникова, О. Матвієнко, А. Ліпкіна, О. Сідлецька, О. Сухомлинська, Г. Тарасенко. Результати виховної роботи в сучасній школі та його складники описують у своїх працях М. Іванчук, І. Каіров, Н. Мойсеюк, Р. Павелків, В. Плахтій, Н. Савінова, М. Сметанський, В. Чепіков тощо. Шляхи здійснення виховної роботи з дітьми різних вікових категорій розглядали О. Бутенко, І. Кухар, В. Петрова, О. Савченко, Н. Скрипченко, Л. Шульга та ін. [2].

Роль батьків та педагогів у вихованні молодого покоління розкривали у своїх працях корифеї педагогіки П. Блонський, Г. Ващенко, П. Лесгафт, А. Макаренко, В. Сухомлинський, К. Ушинський[1].

Умовами для формування гармонійно розвиненої особистості є тісна взаємодія всіх освітніх середовищ, в яких перебуває дитина. Такими середовищами виступають родина дитини, освітній заклад, в якому навчається школяр.

Згідно з концепцією реформування середньої освіти, розробленою Міністерством освіти і науки України, місія Нової української школи полягає у тому, щоб допомогти розкрити та розвинути здібності, таланти кожної дитини на основі партнерства між учителем, учнем і батьками [2]. Такий підхід вимагає переоцінки всіх компонентів педагогічного процесу, організації особливої взаємодії між його учасниками – орієнтація на **педагогіку партнерства**.

У сучасних педагогічних дослідженнях щодо проблем загальної середньої школи немає єдності поглядів на педагогіку партнерства, не систематизовані її методологічні аспекти, не визначено напрями співпраці вчителя з учнями. Причому останнє є достатньо болісним питанням у багатьох школах, вирішенню розбіжностей заважає середовище недовіри і невміння встановити діалог. У процесі педагогічної взаємодії не завжди віддається пріоритет таким особистісним категоріям, як свобода, вибір, самоорганізація, самовизначення, автономність, які надають гуманістичного сенсу звичним для педагогічної діяльності поняттям і змінюють акценти на позиції співтворчості і партнерства.

Виховна робота в сучасній школі повинна будуватися на партнерській педагогіці як новому напрямку педагогічної науки. Вона з'явилась у середині 80-х років ХХ століття, на самому початку «перебудовчих процесів», як узагальнення наукових поглядів і досвіду педагогів вітчизняної та зарубіжної школи [2]. Вона сприяла багаточисленним інноваційним процесам в освіті, вихованню та розвитку молодого покоління, викликала

суспільний резонанс і прагнення оновити школу, зміст, форми і методи навчання, запропонувала обґрунтування ідей гуманізму, співпраці дорослих і дітей.

Мета педагогічного процесу, як наголошували педагоги-новатори (Ш. Амонашвілі, І. Волков, Є. Ільїн, М. Щетинін, С. Лисенкова, В. Шаталов), - це гармонійний розвиток особистості дитини, а партнерство - це головна категорія навчання і виховання, де вихователі і вихованці –рівноправні суб'єкти навчально-виховного процесу, які мають свободу і рівні умови вибору. А головне завдання школи - розвинути дитину, щоб вона сама, без примусу, могла і хотіла здобувати та отримувати знання, вміння і навички, розвивати здібності [3].

Вони підкреслювали, що педагогіка партнерства передбачає особистісний підхід, що полягає в сприйнятті кожної дитини як цінності, у виявленні й врахуванні особистісних якостей учня, який на кожному уроці отримує оцінку за активність, ініціативність, допитливість і творчість, вибирає завдання за своїми здібностями, переконується, що його цінують.

У роботах педагогів-новаторів велика увага приділяється діяльності вчителя-вихователя, завдання якого полягає в тому, щоб уміти слухати учня, вести з ним діалог; зрозуміти його інтереси й допомогти правильно усвідомити їх; вчити розуміти та виражати себе, допомагати стати особистістю. На уроках педагог прагне навчити кожного школяра, орієнтує його на успіх, сприяє організації гуманістичних відносин, співтворчості, вчиться сам і вчиться у своїх учнів.

Звідси важливий складник педагогічного процесу, заснованого на співробітництві, - це самоосвіта, саморозвиток вчителя. Зміст і методи роботи педагогів-новаторів мають одну загальну мету - виховання, навчання і розвиток дітей на основі принципів гуманізму.

В Україні термін «педагогіка партнерства» почали активно вживати після прийняття концепції Нової української школи (2016 р.), в якій він є однією з ключових ідей. У концепції зазначається, що педагогіка партнерства

- це не тільки співпраця вчителів з дітьми, а й з батьками, які об'єднані спільними цілями та прагненнями, є добровільними та зацікавленими однодумцями, рівноправними учасниками освітнього процесу, відповідальними за результат [3]. Ми проаналізували, як реалізовується ця модель в українських школах. Яка межа співпраці з батьками і яка модель була б оптимальною для України?

Наприклад, для налагодження партнерських стосунків адміністрації та вчительського колективу шкіл Польщі з батьками учнів пішло більше десяти років. Нині ця співпраця закріплена у діяльності батьківської та педагогічної рад і учнівського самоврядування. Батьківська рада, зокрема, має право порушувати питання стосовно проекту фінансового плану школи, висловлювати думку щодо професійних досягнень учителів та успішності навчання учнів [4]. Схожа система діє у Німеччині. Тут у школах створений такий орган, як батьківська конференція, що впливає на обрання директорів шкіл і підбір підручників [3].

Прикладом ефективної дії педагогіки партнерства є система освіти Фінляндії. Вона посідає перше місце за показником рівня знань, друге місце - у сфері природничих наук, п'яте - в галузі математики. Демократичний стиль педагогічного спілкування, який є основою партнерської педагогіки, виявляється передусім у тому, що учні звертаються до вчителя на ім'я. Значна увага приділяється фінськими педагогами внутрішній мотивації учнів до навчання. Так, у своїй професійній діяльності вчителі керуються вірою у справедливість і заохочення, індивідуальною підтримкою, їхні дії спрямовані на зміцнення навичок критичного мислення учнів, розвиток у них впевненості в собі та толерантності [3].

Досліджуючи американські школи, ми дійшли висновку, що співпраця батьків і школи - це запорука кращої успішності учнів [2].

Що стосується України, то Нова українська школа змінює саму філософію навчання. Вперше в центрі особистість, а не механізми освітнього

процесу. Партнерська педагогіка набуває вагомого значення як вектор гуманного і творчого підходу до кожного учасника освітнього процесу.

Нова школа в Україні, згідно з прийнятою концепцією реформування, працюватиме на таких основних принципах:

- повага до особистості;
- доброзичливість і позитивне ставлення;
- довіра у відносинах;
- діалог - взаємодія - взаємоповага;
- розподілене лідерство (про активність, право вибору та відповідальність за нього);
- принципи соціального партнерства (рівність сторін, добровільність прийняття зобов'язань, обов'язковість виконання домовленостей) [5].

Педагогіка партнерства не скасовує вимогливість вчителя, оскільки, як свідчить практика, саме сміливі й справедливі вчителі мають найбільшу повагу та довіру серед учнів. Однак тепер в основі української школи – особистісно-орієнтована модель освіти, що максимально враховує права дитини, її потреби та інтереси, на практиці реалізуючи принцип дитиноцентризму.

Важливу роль в освітньому процесі відіграє діалогічність. Діалог з учителем - основа можливого вибору і самовизначення. Головною детермінантою є особистість педагога, його позиція, що являється показником його компетентності, здатності до духовного розвитку і відкритого контакту з учнями, сприятлива атмосфера - передумова відкритого, змістовного спілкування та діалогу [5].

Процес становлення партнерської професійної позиції педагога ґрунтується на гуманістичній парадигмі освіти [3].

Поняття «гуманізм» означає людяність людини, любов до людей, комунікативність та повагу до особистості. Головною цінністю освіти в межах гуманістичної парадигми є людина, особистість. Звідси освітній процес розуміється як створення умов для саморозвитку конкретної

особистості. Реалізація гуманістичного принципу в освітньому закладі вимагає визнання пріоритетних цінностей особистості педагога та учнів, зміни позиції викладача, який повинен завжди бути «попереду учня, а не учнем», дотримуватися особистісно-орієнтованого підходу в навчанні і вихованні [2].

Оскільки сьогодні навчання і виховання є невід'ємними та інтегрованими в єдиний освітній процес компонентами, то виховний аспект реалізується передусім на уроках. Прийшовши до школи, дитина вступає до нового колективу, спочатку знайомиться, а потім засвоює моральні норми та правила, що існують у суспільстві. Освітній процес є сприятливою основою для вивчення та застосування моральних норм і прав у різноманітних ситуаціях. Учні під час роботи на уроках вчиться працювати в команді, враховувати думку однокласників, приймати позиції інших дітей, допомагати їм та отримувати допомогу від них. У процесі взаємодії учнів під час освітнього процесу варто правильно організувати їхню спільну роботу. Концепція «Нова українська школа» наголошує на необхідності сформувати у дітей уміння працювати в команді. Така робота сприяє налагодженню гуманістичних стосунків між дітьми, формуванню вмінь спілкуватися з іншими, поважати їхні потреби та інтереси [5].

На уроках варто використовувати всі його складники для здійснення всіх видів виховання. Реалізовувати це можна під час усіх уроків, та найбільш ефективними, на нашу думку, є предмети мовно-літературної галузі, де учні мають змогу прочитати та дізнатися про вчинки людей, оцінити їх з погляду вже сформованої моральної свідомості, обрати моральний ідеал.

Нині вчителі, батьки й психологи говорять про те, що заздрощі, суперечки, образи та бійки стали буденною реальністю в дитячому середовищі. Але як позбутися цих негативних явищ, ніхто з них не пропонує. Вболівання за майбутнє дітей зупинилося на рівні критики та відстороненого, якщо не сказати - байдужого, аналізу проблем сучасної школи.

Програмою Нової української школи зроблено значний крок до більш людського навчання. Потрібно зробити ще один: силами батьків і вчителів підвищити рівень соціальних та емоційних компетенцій дітей, адже емоційна грамотність не менш важлива, ніж уміння читати, рахувати чи розмовляти іноземною мовою. Якщо на першому етапі такого навчання необхідно подолати стан тривоги, а часом й агресивності, то на другому має бути створена цільова система соціального та емоційного навчання дітей усієї школи, і не тільки їх, а й батьків та вчителів незалежно від їхнього педагогічного досвіду.

Новий підхід до впровадження емоційної грамотності має передбачити й те, щоб емоції та громадське життя стали постійною темою для обговорення в шкільному колективі. Такі теми мають охоплювати найбільш складні проблеми, з якими стикаються в дитячому віці, але водночас уникати небажаного втручання в життя дитини.

Результативними формами і методами педагогічного впливу у нашому освітньому закладі були уроки спільної праці дітей, спільне вирішення спірних питань, ретроспективний аналіз конфліктів і суперечок, примирення ворогуючих сторін тощо.

Кожна тема мала розвивати вміння розпізнавати почуття, виявляти зв'язок між думками, відчуттями і реакціями на них, що давало дитині можливість зрозуміти, як приймати рішення, вчила знаходити альтернативні варіанти поведінки, загалом аналізувати всю отриману інформацію, що стосується її особи.

Другий акцент слід поставити на вмінні керувати своїми емоціями - усвідомленні того, що ховається за почуттями (наприклад, образи, які провокують гнів), і засвоєнні способів боротьби з тривогою, гнівом чи смутком.

У кожному конкретному випадку головною соціальною навичкою є емпатія - здатність приймати чужу точку зору, зрозуміти почуття своїх товаришів, поважати їхнє бачення певних ситуацій.

На нашу думку, необхідно проводити уроки емоційної грамотності в освітніх закладах. Уроки емоційної грамотності можна без проблем поєднати з читанням і письмом, охороною здоров'я, природничими та суспільними науками, іншими стандартними предметами. Окремі теми викладалися на уроках математики: це насамперед стосувалося основних навичок організації навчання, таких, наприклад, як уміння зосереджуватися, знайти мотивацію до навчання та керувати своїми імпульсами, щоб можна було досягти максимального результату.

Уроки емоційної грамотності будувалися на загальнолюдських цінностях, які виступали тим базисом, на якому вибудовувалася вся система цінностей особистості. Від того, на які загальнолюдські цінності орієнтувалася особистість, залежала вся її майбутня діяльність та поведінка.

До сьогодні наявне протиріччя між існуванням загальнолюдських цінностей як певних еталонів, до яких має прагнути особистість, та її повсякденним життям. У процесі рутинної життєдіяльності людина діє відповідно до сформованої системи цінностей, натомість, під час вирішення складних ситуацій життя, особистість учиняє, орієнтуючись на ті загальнолюдські цінності, які прийняті нею як значущі, які мають смисл.

До провідних загальнолюдських цінностей учені (К. Абульханова-Славська, І. Бех, О. Горбатова та ін.) зараховують: людину та її життя, творця (Бога), любов, красу, доброту, милосердя, віру, працелюбність, правдивість, вірність, справедливість, смисл життя, істину, щастя, освіту тощо. Так цінності підпадають під категорію «абсолютних», таких, що не потребують доказів й обґрунтувань, й зумовлюють та породжують всі інші цінності [1].

Загальнолюдськими цінностями ми у дослідженні визначали такі: людське життя та загальнолюдські якості – принципи (альтруїзм, милосердя, справедливість).

Визнання людського життя як загальнолюдської цінності сьогодні визнається не лише у роботах учених, релігійних віруваннях, а й на

законодавчому рівні. Так, стаття 3 Конституції України визначає, що «...людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [1].

Тобто держава виступає гарантом такої цінності. Крім того, орієнтація на людину, цінність її життя та унікальну природу віддзеркалюється у гуманістичній парадигмі освіти.

Оскільки саме людина, її життя, унікальність внутрішнього світу є першоосною для визначення всіх інших цінностей, вважаємо, що для вихователя необхідним є прийняття низки інших цінностей, які стануть певними принципами-орієнтирами його подальшої діяльності як в особистісному житті, так і у подальшій професії. До таких цінностей-принципів ми зараховуємо: альтруїзм, милосердя та справедливість.

Виокремлення альтруїзму як загальнолюдської цінності-якості зумовлено тим, що він являє собою «прояв людяності», а, отже, орієнтує особистість на людину як цінність, її унікальність [1].

Сьогодні альтруїзм розуміється як системне поняття, адже спонукає особистість до «діяльнісного перетворення соціальних умов з урахуванням потреб інших та інтересів соціуму, що, водночас, потребує домінування у системі ціннісно-світоглядних орієнтацій цінностей та ідеалів вищого порядку» [3].

Виховання милосердя в учнів пов'язано, на нашу думку, з розвитком емпатії, турботою, співучастю у житті іншого, безкорисливою допомогою іншому. Ми вважаємо, що у процесі виховної роботи зі школярами необхідно долучати їх до різних видів волонтерської діяльності та благочинних акцій.

Справедливість як загальнолюдська цінність – принцип, що пронизує усі сфери життя людини (соціально-економічну, політичну, професійну, особистісну тощо) та віддзеркалюється у вчинках особистості, у ставленні до інших та до себе.

Особистість, яка визнає та приймає справедливість як цінність, намагається існувати в соціумі на законах рівності, поваги прав, думок оточуючих, розуміє свою відповідальність за наслідки власних дій. Ми вважаємо, що справедливість акумулює в собі інші цінності.

Підтвердження такої тези знаходимо у міркуваннях В. Сухомлинського: «Щоб бути справедливим, треба до тонкощів знати духовний світ кожної дитини» [4]. Очевидно, що це зумовлює необхідність урахування таких цінностей особистості як вимогливість, доброта, відповідальність тощо. На цьому наголошував К. Ушинський, уважаючи «справедливість механізмом вироблення людиною у собі добра» [5].

Ми погоджуємось з думкою К. Журби, визнаючи «справедливість як смисложиттєву цінність, яка характеризує ставлення до себе та інших на засадах об'єктивності» [5]. Саме таке ставлення до дітей, їхніх батьків, колег та до себе забезпечить гуманізацію освітнього процесу, індивідуальний підхід до кожної дитини, сприятиме самовдосконаленню вихователів та їхній самореалізації.

Таким чином, нами було визначено ключові загальнолюдські цінності, на які має орієнтуватися вихователь освітнього закладу, провідне місце серед яких займає саме Людина, що є першоджерелом для побудови системи інших цінностей на всіх рівнях — від загальнолюдського до особистісного.

Хочемо зазначити, що важливою в виховній роботі зі школярами є постать вчителя, зокрема його авторитет. Адже загальновідомо, що вчитель є ідеалом для дітей, який вони прагнуть наслідувати. Діти ретельно спостерігають за всіма вчинками вчителя, особливостями його спілкування з колегами та батьками, за об'єктивністю його оцінювання роботи учнів. Якщо вчитель подає дітям позитивний приклад, толерантно та доброзичливо з ними взаємодіє, діти прагнуть повністю наслідувати вчителя, тому варто демонструвати учням лише достойну поведінку. Лише за таких умов учитель може стати уособленням моральності для школярів.

Але виховна робота не здійснюється моментально. Цей процес є довготривалим та досить складним. У процесі накопичення досвіду дитина може припускатися помилок, які варто вчителю толерантно виправляти. Проте у виправленні помилок учитель повинен уникати поверхневості в оцінці вчинку дитини та ні в якому разі не переносити оцінку неправильного вчинку на особистість школяра. Досить часто оцінка вчителем учня є визначенням його місця в класному колективі.

Важливого значення, особливо в молодшому шкільному віці, набуває оцінка поведінки та вчинків дитини оточуючими її людьми. Така оцінка є схваленням або запереченням дитячої поведінки. Оцінка вчителя є дуже важливою для дитини. Учень важливо відчувати позитивне, доброзичливе ставлення до нього учителя, незалежно від його поведінки. Така підтримка дуже важлива для учня. Відчуваючи підтримку від учителя, учень буде прислухатися до його зауважень та порад.

Отже, виховна робота охоплює весь освітній процес, і не залишаються осторонь форми та методи, які застосовуються учителем протягом уроку, постать самого педагога, його стиль взаємодії з учнями, колегами, створена ним атмосфера уроку. Згодом і учень змінює власну позицію в моральному вихованні: з'являється здатність до самовиховання, і, таким чином, дитина долає шлях від об'єкта виховання до його суб'єкта.

Педагогіка партнерства з кожним роком доводить свою необхідність у досягненні головної мети сучасного світу - створення нового гуманного суспільства, вільного від офіціозу. Подолати інертність мислення і вийти на якісно новий рівень системи освіти і виховання - ось головне завдання сучасної педагогіки.

Для виконання цього завдання педагогу необхідно використовувати в своїй роботі не тільки стандартні методи ведення уроку, але й виявляти ініціативу і будувати процес навчання й виховання таким чином, щоб учень був постійно до нього залучений.

Як інструменти партнерської педагогіки можна використовувати цікаву та захоплюючу розповідь, відверту бесіду, ігрові методи, справедливу і незалежну оцінку, заохочення творчих успіхів, особистий приклад, зустрічі з цікавими людьми, спільний пошук рішень тощо. Ці прийоми роботи на уроці викликають інтерес, формують вміння слухати інших, висловлювати свою думку, активізують пізнавальну діяльність, сприяють вмінню спілкуватися, тобто є ефективним засобом розвитку комунікативної компетентності особистості.

Запропоновані методи виховної роботи дозволяють вирішити головну задачу середньої школи - підтримувати, розвивати інтерес учнів до навчання, зробити цей процес незворотним протягом усього життя людини.

Проте педагогу необхідно спочатку самому навчитися мислити комплексно, поєднуючи в своїй роботі всі доступні способи досягнення цілей і виконання поставлених завдань. Учителям варто підвищувати свою цифрову грамотність, орієнтуватися в сучасних молодіжних субкультурах, стежити за іграми, фільмами, соціальними мережами.

Також потрібно мати на увазі, що більшість батьків вважає за краще віддати дитину в школу й мінімально відволікатися на її навчання. Треба робити акцент на тому, що школа більше не є замкнутим, статичним утворенням. Учасникам «педагогічного трикутника» варто вміти чути не лише один одного, але й світ навколо[5].

Якщо знову повернутися до форм і методів роботи з дітьми, які потребують нашої постійної уваги, то не можна заперечити того, що сьогодні створено різні моделі впливу як на зовнішній, так і на внутрішній світ особи незалежно від її досвіду та віку. Наприклад, тренінги (персональні, відкриті, корпоративні), які, як і інші форми впливу, допомагають змінити ментальність, характер, позбутися нездорових звичок, відкрити для себе нові можливості в особистому житті, професійній діяльності, фізичному і духовному розвитку. Важливо, щоб усі зацікавлені сторони були готові до

співпраці, мали бажання допомагати одна одній і не відступили від задуманого.

Література

1. АЛЕКСЕЄНКО Т. Ф., ДАНІЛОВА А. П., МАЛИНОШЕВСЬКИЙ Р. В. Виховання особистості у добродійній діяльності: метод. посібник. Київ, Ніжин: Лисенко, 2015. 191 с.
2. Берберова Л. Б. Разумний альтруїзм як педагогічна проблема. *Культурна життя*. №3(50). 2013. С. 105-107.
3. Бех І. Д. Виховання особистості: сходження до духовності. Київ : Либідь, 2006. 272 с.
4. Жук Т. Становлення Нової української школи [Електронний ресурс]. Режим доступу до ресурсу: <http://www.pedrada.com.ua/article/301-stanovlennya-novo-ukrainsko-shkoli>.
5. Журба К. О. Свобода і справедливість у смислотворчому вимірі зростаючої особистості. *Матеріали X Міжнародного фестивалю педагогічних інновацій*. Черкаси, (20-21 вересня 2018 року). Т. I. Черкаси. С. 9.
6. Закіров М. Децентралізація: завдання, перші успіхи і сподівання. *Україна: події, факти, коментарі*. 2016. № 5. С. 6–11.
7. Карась А. Філософія громадянського суспільства як інтерпретація свободи і соціальності: автореф. дис. док. філософ. наук: 09.00.03. Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2005. 42 с.
8. Калініченко Н.А. Педагогіка співробітництва Миколи Кодака - сучасника Василя Сухомлинського. *Наукові записки КДПУ. Серія: Педагогічні науки*. Кіровоград : КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. Вип. 102. С. 55-62.
9. Педагогіка співробітництва - основа сучасної моделі навчально-виховного процесу у вищих військових навчальних закладах / За ред. І. О. Цікра, І. М. Куліда. *Військова освіта*. 2013. № 2. С. 172-180.

10. Стельмахович М. Г. Вибрані педагогічні твори: у 2 томах. Т. 1 / За ред. Л. В. Калуської. Івано-Франківськ. Коломия: Вік, 2011. 520 с.
11. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям. Київ : Акта, 2012. 340 с.
12. Унгурян І.К. Формування гуманних взаємовідносин педагога та учня як складова педагогіки партнерства нової української школи. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2017. Вип. 4. С. 330-335.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

*Ноздрова О.П.,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»*

Ключові освітні компетентності фахівця – це сукупність його особистісних якостей, загальної культури та кваліфікаційних знань, умінь, методичної майстерності, гармонійна інтеграція яких в педагогічній діяльності дає оптимальний результат [1].

На перший план висуваються внутрішні якості: особистісні якості, тобто структура особистісних здібностей та рис характеру, його загальна культура, управлінські та організаторські можливості, а вже потім – кваліфікаційна компетентність, яка передбачає знання, уміння, навички з отриманої спеціальності [3]. Формування професійно-педагогічної компетентності майбутнього фахівця є складною багаторівневою стійкою структурою його психічних рис, що формуються внаслідок інтеграції досвіду, теоретичних знань, практичних умінь, значущих для вчителя особистісних якостей і мають окреслені суттєві ознаки (мобільність, гнучкість і критичність мислення) [2].